

In memoriam dr. Petrich Károly (1916–2013)

Dr. Petrich Károly

Petrich Károly 1916. december 27-én született Budapesten. A természet szeretetét az otthoni környezetből, főképpen nagyapjától és édesapjától örökölte. Ugyanis az apa (Petrich Gyula), mint a Calderoni tanszerellátó cég agilis munkatársa, a tanszerszakmának áldozta egész életét. Károlyt kisgyerekként is elvarázsolt a cég által forgalmazott csodás trópusi lepkék világa, és mindez élete végéig nagy hatással volt rá. Tanulmányait a Márvány utcai elemi iskolában, majd a Werbőczy István Gimnáziumban folytatta. Sikeres érettségi után, 1934–1939 között, egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen, vegyészet és biológia szakon végezte.

Gyűjteménye már ezekben az években is volt, de az ugyanúgy odaveszett a háborús pusztításokban, mint apja 1927-ben alapított „Petrich Gyula Mű- és Tanszervállalat” összes felszerelése.

Károly, a tiszti kiképzést követően, a második világháborúban, számos fronton katonáskodott. Időszakosan leszerelték 1943-ban, ezért módja nyílt a doktorátus megszerzésére és munkavállalásra az Országos Kémiai Intézet Talajtani Osztályán. Rövid idő elteltével ismét katonai kiképzésre és szolgálatra hívták. Eleinte Egerben, majd Verőcén katonáskodott, de az általános mozgósítást követően ismét a harcokban találta magát. Pilisszántón 1944 decemberében orosz fogságba került. Mint hadifoglyot a gorjanszki bányába hurcolták dolgozni, és innen csak 1947 került haza. Eleinte reménytelen volt az elhelyezkedése, de végül a Budapesti Vegyiműveknél (korábbi nevén Hungária Vegyiművek) sikerült elhelyezkednie. Itt növényvédőszer-fejlesztéssel foglalkozott nyugdíjba vonulásáig, 1976-ig.

A háború utáni lepkegyűjtéshez az 1950-es, 1960-as években, családi kirándulások során kapott ismét kedvet. Mindig precíz és cél tudatos ember volt, ezért a gyűjtést is átgondolt tervek szerint folytatta. A Magyar Termé-

szettudományi Múzeum Állattani Osztályán, Kovács Lajos arra buzdította, hogy a Velencei-tó és a hegység faunáját kutassa. Elképzeléseivel egybevágott az ajánlat, ezért az elkövetkező 35 (közel 40) évben már csak ebben a térségben gyűjtött. Elmondása szerint, első alkalommal 1931-ben diákként járt a Velencei-hegységben, lepkét gyűjteni. Elképzelhető, hogy döntését ez az élmény is befolyásolta.

A 60-as évek végén a székesfehérvári TIT Biológiai Szakosztály, Párniczky József által vezetett rovarfajta- és szakkörében, többször is találkoztunk vele, mint a velencei térség gyűjtőjével. Közös gyűjtéseken ebben az időben nem vettünk részt vele, meglehetősen magányos gyűjtőnek számított. Vele közös gyűjtésre csak 1971-től nyílt lehetőségem néhány alkalommal, a Velencei-hegység Nadap és Lovasberény közötti szakaszán. Molyokat abban az időben, én még nem gyűjtöttem, de csodáltam Karcsi bácsit, aki a fényre jött legapróbb példányt is ölüvegbe tessékelt. Mint később megtudtam eredetileg Ő is csak a nagylepkéket gyűjtötte, de sajnálta a hasonló értéket képviselő molylepke anyagot „veszni hagyni”. A molyok gyűjtésébe később olyan szinten „belemelegedett”, hogy számos hazai ritkaságot, sőt a magyar faunára új fajt is kimutatott a térségből. Karcsi bácsi kezdetben egy dongó motorkerékpáron, később gépkocsival járta a terepet. Bázishelye az agárdi hétvégi háza volt, innen járt a terepre. Agárdi kertjében (a Szabadka és Lehel utca sarkán) 16 évig fénycsapdát működtetett, melynek anyagát naprakészen feldolgozta. Elmondása alapján, a Velencei-hegységi gyűjtést részben korlátozta az a tény, hogy a hegy belső térségében, a vizsgált időszakban katonai gyakorló- és lőtér volt. A területen gyakran éjjel is tartottak lő- és harcgyakorlatot, így a békés gyűjtő onnan kiszorult. A vizsgált területen 33 terepponton végzett rendszeres (vagy alkalmi) gyűjtést. A *Folia Entomologica Hungarica*-ban öt tudományos szakcikket jelent meg 1984 és 2001 között. Külön említést érdemel, hogy az utolsó írása a Fejér megyei Sárvíz melletti szikesek lepkefaunisztikai feltárásáról szól. Kiválóan ismerte fel a Velencei-tó déli partszegélye és a sárszentágotai szikes tórendszer faunisztikai összefüggését. Ez a fauna humán behatások miatt rendkívül sérülékeny, talán Petrich Károly volt, aki kevésbé bolygatótan ismerhette. (Itt jegyezzük meg, hogy édesapjáról 1999-ben „A könyv és nevelés”, tankönyv-taneszköz rovatban, internetes írása jelent meg „A magyar tanszerellátás szolgálatában” címmel.)

Az 2001-ben megjelent „A velencei táj lepkevilága” című könyvében (Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest, 305 oldal) azt írja, hogy a térségből 630 molylepke és 337 nagylepke fajt mutatott ki. A hazai faunára új, általa kimutatott fajok száma 16 volt. Főként áldozatos faunafeltáró tevékenységének köszönhetjük, hogy a velencei tóvidék és hegység lepke-

faunisztikai szempontból, a legjobban feltárt területnek számít hazánkban.

Dr. Petrich Károly 1958 óta tagja volt a Magyar Rovartani Társaságnak, az előadó üléseket rendszeresen látogatta. A társaság 1995-ben elismerésül a „Frivaldszky-émlékplakett” ezüst fokozatát adományozta neki. Mivel látása utóbb fokozatosan megromlott, a gyűjtést (1992-től) kénytelen volt abbahagyni.

Lepkegyűjteményét 1997-ben közcélú adományként Komló városának ajándékozta, s az akkori Komlói Természettudományi Gyűjteményben helyezték el Fazekas Imre gyűjteményvezető szakmai felügyelete mellett. A gyűjtemény anyagát nem bontották meg, ma is eredeti állapotában van.

Az idős lepkeszakértő gyűjtőt 90 éves korában a Magyar Rovartani Társaság és a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztályának közösen megrendezett gyűlésén köszöntöttük. Megköszönve a méltatást, hosszasan és részletesen válaszolt, ismertette az élete és gyűjtőtevékenysége számos epizódját. Arra nyilván minden jelenlévő emlékszik, hogy zárszavában azt mondta, „ha még egyszer születnék, ismét gyűjtő lennék”.

Dr. Petrich Károly 2013. október 12-én hunyt el, hamvai Budapesten, a Farkasréti temetőben lettek elhelyezve.

Szeőke Kálmán,
Székesfehérvár